Ewa Grządzielewska, Maria Kuczkowska

Doskonalenie zawodowe bibliotekarzy we własnej placówce na przykładzie Biblioteki Głównej Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu

Forum Bibliotek Medycznych 4/1 (7), 356-362

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MUZEUM HISTORII POLSKI

Mgr Ewa Grządzielewska
Mgr Maria Kuczkowska
Poznań - UM

DOSKONALENIE ZAWODOWE BIBLIOTEKARZY WE WŁASNEJ PLACÓWCE NA PRZYKŁADZIE BIBLIOTEKI GŁÓWNEJ UNIWERSYTETU MEDYCZNEGO W POZNANIU

Summary

The task of a modern librarianship is a response to the demand of an information society. The development of the Internet caused that the librarian apart from his traditional role became also a guide who indicates, advises and helps in a substantive evaluation of available sources. Therefore it is necessary to improve continuously the qualifications of librarians through institutional training (professional practices, courses, conferences, meetings, postgraduate studies) or through self-education (reading trade literature, language learning).

In the Main Library of the University of Medical Sciences in Poznań the cycle of presentations and open lectures was initiated in November 2010. It is one of the forms of internal education and partly a response to the demand of a scientific environment.

Topics of individual presentations revolve around issuses specific to Library departments – acquisition, cataloging, accession and scientific information. Thanks to these presentations librarians gain an understanding of working in other departments and expanding their knowledge about different aspects of library. Discussion after the presentation is an excellent opportunity to exchange experiences between employees of different departments of the library. Presentations also act as self-education. Speakers during the preparation of presentation deepen their knowledge about debated issues.

Streszczenie

Wymogiem współczesnego bibliotekarstwa jest odpowiedź na zapotrzebowanie społeczeństwa informacyjnego. Rozwój Internetu spowodował, iż bibliotekarz, zachowując swój tradycyjny warsztat bibliotekarski, stał się także przewodnikiem, który wskazuje, doradza i pomaga ocenić wartość merytoryczną treści w dostępnych źródłach. Dlatego też w procesie postępującej informatyzacji niezbędne jest ciągłe podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez bibliotekarzy np. poprzez kształcenie instytucjonalne (praktyki zawodowe, kursy, warsztaty, konferencje, zjazdy, studia podyplomowe i doktoranckie) czy też poprzez samokształcenie (lektura branżowej literatury, nauka języków obcych).

W Bibliotece Głównej Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu w listopadzie 2010 r. zapoczątkowano cykl prezentacji i wykładów otwartych, które stanowią jedną z form edukacji wewnętrznej i po części są także odpowiedzią na zapotrzebowanie środowiska naukowego.

Tematyka poszczególnych prezentacji oscyluje wokół zagadnień charakterystycznych dla poszczególnych działów Biblioteki – gromadzenia, opracowania, udostępniania i informacji naukowej. Dzięki prezentacjom bibliotekarz zyskuje orientację w pracy innych działów, poszerza swoją wiedzę o różnych zagadnieniach bibliotecznych. Dyskusja po zakończonej prezentacji to doskonała okazja do wymiany doświadczeń pomiędzy poszczególnymi działami Biblioteki. Prezentacje pełnią także funkcję samokształcącą, bowiem przygotowując się do prezentacji, prelegent musi również pogłębić wiedzę na temat omawianego zagadnienia.

Koniec XX wieku oraz początek XXI wieku przyniósł światu niezwykły postęp informatyczny. Współczesnego człowieka cechuje potrzeba zdobywania i pogłębiania wiedzy. Wymogiem dzisiejszego bibliotekarstwa jest odpowiedź na zapotrzebowanie społeczeństwa informacyjnego. Rozwój Internetu spowodował, iż bibliotekarz, zachowując swój tradycyjny warsztat bibliotekarski, stał się także przewodnikiem, który wskazuje, doradza i pomaga ocenić wartość merytoryczną treści w dostępnych źródłach. Dlatego też w procesie postępującej informatyzacji bibliotek niezbędne jest ciągłe podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez bibliotekarzy np. poprzez kształcenie instytucjonalne (praktyki zawodowe, kursy, warsztaty, konferencje, zjazdy, studia podyplomowe i doktoranckie) czy też poprzez samokształcenie (lektura branżowej literatury, nauka języków obcych, zdobywanie kwalifikacji na bibliotekarza dyplomowanego)[1].

Podstawowym zadaniem biblioteki akademickiej jest wspomaganie procesu naukowo-dydaktycznego uczelni. W *Ustawie o szkolnictwie wyższym* z 12 września 1990 r. (Dz. U. z 1990 Nr 65 poz. 385) istnieje zapis, iż biblioteka główna uczelni jest ogólnouczelnianą jednostką organizacyjną o zadaniach naukowych, dydaktycznych i usługowych. *Ustawa o bibliotekach* z 27 czerwca 1997 r. (Dz. U. z 1997 Nr 85 poz. 539) określa biblioteki naukowe jako służące potrzebom nauki i kształcenia, zapewniające dostęp do materiałów bibliotecznych i zasobów informacyjnych niezbędnych do prowadzenia prac naukowo-badawczych. Akty prawne dotyczące działalności bibliotek naukowych szczególny nacisk kładą więc na ich rolę edukacyjną. Działalność dydaktyczna bibliotek naukowych obejmuje kształceniem użytkowników biblioteki (studentów i pracowników naukowych uczelni) oraz środowisko bibliotekarskie (własnych bibliotekarzy czy też pracowników innych bibliotek)[2].

W sierpniu 2010 r. Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu przeprowadziła się ze starego, zaadaptowanego na potrzeby Biblioteki budynku, do nowego gmachu, wchodzącego w skład Centrum Medycznej Informacji Naukowej macierzystej Uczelni. W pierwszym etapie prac związanych z przeprowadzką skupiono się, co zrozumiałe, na organizacji księgozbioru wolnodostępnego oraz zamkniętego, by studenci i pracownicy naukowi mogli z początkiem roku akademickiego 2010/2011 korzystać z Biblioteki już w nowym gmachu.

---

[1] Bogumiła W a r z ą c h o w s k a : *Doskonalenie zawodowe w bibliotece naukowej* [on-line]. *Biuletyn EBIB* 2002 nr 8(37) [dostęp 9 lutego 2011] http://ebib.oss.wroc.pl/2002/37/warzachowska.php

[2] Barbara J a n c z a k : *O formach kształcenia w bibliotece akademickiej*. W: *Tradycja i nowoczesność bibliotek akademickich*: materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej. Rzeszów-Czarna, 1-3 VI 2005 r. [on-line]. Rzeszów: Biblioteka Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2005, s. 116-127. [dostęp 15 lutego 2011] http://bur.univ.rzeszow.pl/relacja/ref/janczak.pdf

Ryc. 1. Gmach Biblioteki Głównej UM w Poznaniu – widok od ul. Przybyszewskiego

Nowoczesny, funkcjonalny i przyjazny budynek spowodował, iż Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu stała się miejscem pracy wielu użytkowników, a szczególną popularnością, prócz tradycyjnych czytelni, cieszą się sale pracy zbiorowej, kabiny pracy indywidualnej, a nawet przestrzenie otwarte. Z perspektywy kilkumiesięcznej obserwacji funkcjonowania nowej Biblioteki śmiało można stwierdzić, iż znakomicie spełnia ona rolę zaplecza dydaktycznego Uczelni.

Znaczna poprawa warunków lokalowych spowodowała, iż Biblioteka, kontynuując dotychczasową działalność dydaktyczną skierowaną do użytkownika zewnętrznego (klient zewnętrzny), rozszerzyła ofertę edukacyjną o pracowników Biblioteki (klient wewnętrzny)[3].

W salach seminaryjnych odbywają się zajęcia z zakresu podstaw informacji naukowej ze studentami poszczególnych wydziałów oraz z doktorantami. Nowością są natomiast odbywające się w obszernej sali wykładowej prezentacje i wykłady otwarte, przeznaczone dla bibliotekarzy oraz wszystkich osób zainteresowanych. Tematyka poszczególnych prezentacji oscyluje wokół zagadnień charakterystycznych dla poszczególnych działów Biblioteki, ale zdarza się również, iż wykracza daleko poza wąsko rozumiane bibliotekarstwo.

[3] Katarzyna M a z u r - K u l e s z a , Dorota W i e r z b i c k a : *Idea klienta wewnętrznego a jej realizacja na przykładzie Biblioteki Głównej Uniwersytetu Opolskiego* [on-line], [dostęp 15 lutego 2011]: http://bg.uwb.edu.pl/konferencja2009/materialy/Mazur-Kulesza.Katarzyna_Wierzbicka.Dorota.pdf

Ryc. 2. Sala wykładowa w Bibliotece Głównej UM w Poznaniu

Od listopada do grudnia 2010 r. prezentacje przygotowywane i przedstawiane były przez długoletnich pracowników Biblioteki. Swoje dotychczasowe oraz nowe doświadczenia zawodowe prezentowali m.in. pracownicy wypożyczalni (*Charakterystyka kolekcji wolnodostępnej w Bibliotece Głównej UM w Poznaniu* – prezentacja wykorzystywana wielokrotnie podczas wizyt gości licznie odwiedzających nową bibliotekę; *Systemy zabezpieczeń zbiorów i ich wpływ na organizację pracy wypożyczalni w nowoczesnej bibliotece na przykładzie Biblioteki Głównej UM w Poznaniu*), opracowania zbiorów (*Język haseł przedmiotowych MeSH – ujednolicony system wyszukiwawczy*) oraz w najszerszym wymiarze informacji naukowej (*Wskaźniki oceny bibliometrycznej publikacji naukowych*; *Polska Bibliografia Lekarska jako źródło informacji o krajowym piśmiennictwie medycznym*; *Bazy na platformie Ovid*; *Prezentacja bazy Dentistry & Oral Sciences Source*).

Przygotowano również prezentacje na zapotrzebowanie środowiska naukowego Uczelni, m.in.: *Poszukiwanie szczegółowych informacji w bazie „Bibliografia pracowników Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu"*; *Zasady oceny bibliometrycznej dorobku naukowego w Uniwersytecie Medycznym w Poznaniu*; *Prawo autorskie o dozwolonym użytku chronionych utworów*.

W styczniu 2011 r. prezentacje zaczęły przygotowywać osoby nowo zatrudnione w Bibliotece, przy czym warto zaznaczyć, iż otrzymały one do opracowania tematy

bazujące na ich dotychczasowych doświadczeniach zawodowych (*Informacja o książce medycznej w Internecie*) lub też zupełnie dla nich nowe, a mające na celu przyuczenie w działaniu (on-the-job-training) pod okiem doświadczonej osoby (*Elektroniczny dostęp do pełnych tekstów rozpraw doktorskich z zakresu nauk medycznych*; *Sporządzanie zestawień tematycznych w oparciu o katalogi biblioteczne oraz lokalizacja wybranych źródeł w bibliotekach – na przykładzie tematu „Higiena i pielęgnacja ciała na przestrzeni wieków"*).

Następnie prezentacje przygotowywane były przez osoby i firmy zawodowo związane z działalnością Biblioteki, jednak nie będące pracownikami Biblioteki Głównej Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu. W ramach wewnętrznej edukacji bibliotecznej swoją ofertę przedstawiły firmy Thomson Reuters (*Prezentacja nowej platformy Web of Knowledge*) oraz ABE Marketing (*Szkolenie z zakresu korzystania z bazy Access Medicine*), dzięki czemu starsi pracownicy mogli poszerzyć i uaktualnić swoją wiedzę, a nowi zapoznać się z możliwościami, jakie daje posługiwanie się bazami i platformami posiadającymi nowoczesne narzędzia wyszukiwawcze on-line.

PLAN PREZENTACJI I WYKŁADÓW OTWARTYCH Z ZAKRESU BIBLIOTEKARSTWA I NAUKOWEJ INFORMACJI MEDYCZNEJ

DATA	TEMAT	OSOBA PROWADZĄCA
04. 11. 2010	Charakterystyka kolekcji wolnodostępnej w Bibliotece Głównej UM w Poznaniu – zawartość i układ systematyczny	mgr Joanna Kosicka
09. 11. 2010	Język haseł przedmiotowych MeSH – ujednolicony system wyszukiwawczy	mgr Magdalena Kotlarek-Naskręt
19. 11. 2010	Wskaźniki oceny bibliometrycznej publikacji naukowych	mgr Roma Hajduk
25. 11. 2010	Polska Bibliografia Lekarska jako źródło informacji o krajowym piśmiennictwie medycznym	mgr Dorota Hepner
08. 12. 2010	Bazy bibliograficzne na platformie OVID	dr Elżbieta Puch
15. 12. 2010	Poszukiwanie szczegółowych informacji w bazie „Bibliografia pracowników UM w Poznaniu"	mgr Maria Kuczkowska
28. 01. 2011	Elektroniczny dostęp do pełnych tekstów rozpraw doktorskich z zakresu nauk medycznych	mgr Barbara Schonhof-Wilkans
04. 02. 2011	Wskaźniki oceny bibliometrycznej publikacji naukowych	mgr Roma Hajduk
11. 02. 2011	Zasady oceny dorobku naukowego w Uniwersytecie Medycznym w Poznaniu	mgr Aniela Piotrowicz
04. 03. 2011	Informacja o książce medycznej w Internecie	mgr Ryszard Marciniak

11. 03. 2011	Sporządzanie zestawień tematycznych w oparciu o katalogi biblioteczne oraz lokalizacja wybranych źródeł w bibliotekach – na przykładzie tematu „Higiena i pielęgnacja ciała na przestrzeni wieków”	mgr Weronika Jóźwiak
18. 03. 2011	Prezentacja bazy „Dentistry & Oral Sciences Source”	mgr Iwona Łapszewicz-Budaj
25. 03. 2011	Systemy zabezpieczeń zbiorów i ich wpływ na organizację pracy wypożyczalni w nowoczesnej bibliotece na przykładzie Biblioteki Głównej Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu	mgr Renata Rybarczyk
05. 04. 2011	Prezentacja nowej platformy Web of Knowledge	M. Kapczyński, K. Szymański Thomson Reuters
15. 04. 2011	Prawo autorskie o dozwolonym użytku chronionych utworów	mgr Bolesław Howorka radca prawny
19. 04. 2011	Szkolenie w zakresie korzystania z bazy Access Medicine	U. Sasimowicz ABE Marketing
17. 05. 2011	Fryderyk Chopin – „Wielkopolaninem”	dr Marek Rezler
25. 05. 2011	„Pościg za psyche” – od mapowania mózgu do socjotechniki	dr Anita Magowska

Tab. 1. Plan prezentacji i wykładów otwartych (od listopada 2010 do maja 2011) w Bibliotece Głównej UM w Poznaniu

Działalność biblioteki medycznej ukierunkowana jest na potrzeby konkretnego użytkownika, nie oznacza to jednak, iż bibliotekarz nie może i nie powinien poszerzać swojej wiedzy z zagadnień innych niż bezpośrednio związane z wykonywanym zawodem. Uczymy się przez całe życie, nieustannie poszerzając krąg życiowych doświadczeń. Systematyczna edukacja dorosłych sprzyja nie tylko podnoszeniu kwalifikacji zawodowych, ale wpływa także na rozwój osobowości, na poszerzanie horyzontów, a tym samym i na sposób postrzegania bibliotekarza przez użytkownika jako osoby otwartej na świat, chłonnej i orientującej się w różnorodnych zagadnieniach.

Wychodząc naprzeciw tym oczekiwaniom, poproszono osoby pośrednio związane z naszą Biblioteką o przygotowanie wystąpień dotyczących zagadnień historyczno-regionalnych (*Fryderyk Chopin „Wielkopolaninem”*) i z zakresu nauk humanistycznych (*„Pościg za Psyche” – od mapowania mózgu do socjotechniki*). Prezentacje i wykłady otwarte nie powiązane z bezpośrednią działalnością Biblioteki zostały włączone w obchody Tygodnia Bibliotek.

W dużej bibliotece naukowej prace poszczególnych działów przebiegają równolegle, często niezależnie od siebie, choć na końcu tego procesu zawsze stoi użytkownik. Dzięki cyklicznie odbywającym się prezentacjom bibliotekarz zyskuje orientację w pracy innych działów, poszerza swoją wiedzę o różnorodnych zagadnieniach

bibliotecznych. Dyskusja po zakończonej prezentacji to doskonała okazja do wymiany doświadczeń pomiędzy pracownikami poszczególnych działów Biblioteki. Prezentacje spełniają również rolę samokształcącą, bowiem przygotowując się do prezentacji, prelegent musi pogłębić swoją wiedzę na temat omawianego zagadnienia.

Prezentacje nie dotyczące bezpośrednio pracy bibliotekarza wpływają na poszerzenie wiedzy ogólnej, a co za tym idzie i na zmianę wizerunku bibliotekarza z osoby zamkniętej i skupionej wyłącznie na własnej pracy i „układaniu zakurzonych fiszek", na osobę otwartą na świat, nowoczesną, nadążającą za tempem współczesnego życia.

W następnym roku akademickim przewidywane są prezentacje i wykłady nt. plagiatów w pracach naukowych, szczegółowych zasad cytowań w oparciu o bazę Science Citation Index, historii Uczelni i wybitnych jednostek związanych z Uczelnią.

Doskonalenie zawodowe (w naszym przypadku edukacja wewnętrzna) czy też szeroko rozumiany proces samokształcenia jest procesem właściwie nigdy nie kończącym się, dlatego też tematy prezentacji i wykładów w Bibliotece Głównej Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu są wciąż otwarte i często odpowiadają bieżącemu zapotrzebowaniu.

Mgr Agnieszka Tupikowska
Szczecin - PUM

MOTYWACJE ZAWODOWE PRACOWNIKÓW BIBLIOTEK MEDYCZNYCH

Abstract

Motivation, as a internal force, allows defining out and achieving professional goals and success in personal life. It is the energy of mind, that puts body in motion. It determines the resolveness and effectiveness of our actions. Understanding of it is very important for both the superior and the subordinate. Superior works with people whose behaviors can be very complicated. He therefore needs to understand their motivations.

Professional motivation is nowadays problem often discussed and political changes - taking place in modern Poland - cause understanding of them to change rapidly.

The aim of this paper is to examine:

- Whether the employees perceive the system of motivation, what is it's level and how they evaluate it;
- Which needs they are expecting to be satisfy in their library;
- What is the most important motivation factor;
- What are the most common control systems, used by superiors;